

ÁGOSTON ANDRÁS

Az alagi németek kitelepítése 1948-ban

Dunakeszin kevesen tudják, hogy a második világháború után a hajdani Alag község lakosságának egy része áldozatul esett a hazai németiséget sújtó kollektív megbélyegzésnek. Szinte már csak az öreg alagiak emlékeznek arra, hogy egykori szomszédjaikat, ismerőseiket máról holnapra arra kényszerítették, hogy hagyják el házaikat, falujukat, hazájukat. Ez a rövid tanulmány az első tudományos jellegű munka, mely a német kitelepítés alagi vonatkozásaival foglalkozik, és döntő részben a Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltárának V. 1003 D b 1464/1948 szám alatti iratain alapul. Írásommal – a figyelemfelkeltésen túl – az a szándékom, hogy másokat is kutatásokra ösztönözzek annak érdekében, hogy minél részletesebb és átfogóbb képet kapjunk erről az elhallgatott-elfeledett témáról.

A fordulat évének is nevezett 1948-ban felgyorsult Magyarország szovjetizálása. Alagon is megindult a mezőgazdasági termelési verseny, államosították az iskolát, és Magyar Dolgozók Pártja néven egyesült a két munkáspárt, melynek helyi elnöke Vörös Gyula községi bíró lett.¹ Ebben az esztendőben történt az alagi németek Németországba telepítése, ami teljes meglepetésként érte a községi elöljáróságot és az alagi lakosságot.

A svábok lakta nagyobb régiókból (Buda környékéről, a Dél-Dunántúlról stb.) ekkorra már régen levezenyelték a kitelepítést, és nem lehetett arra számítani, hogy Alag is belekerül a szórásba, már csak azért sem, mert a község vezetése 1945 után sorozatosan azt jelentette a járás és a megye felé, hogy Alag lakossága 100 %-ban magyar nemzetiségű, és Alagon kitelepítendő sváb nem lakik!² 1948. április 7-én jött az utasítás, hogy a községi elöljáróságnak össze kell írnia azokat, akik az 1941-es népszámláláson németnek vallották magukat – ez 34 személyt jelentett –, vagy Volksbund tagok voltak, vagy az SS-ben szolgáltak, vagy nevüket visszánémetesítették. A Belügyminisztérium már eleve küldött egy névjegyzéket az elöljáróságnak, amin szerintük a fentiek alá tartozó alagi lakosok nagy része rajta volt, viszont hiányoztak azok, akik 1941 után költöztek a faluba, vagy valamilyen okból egyszerűen lemaradtak a listáról. Az Alagi Nemzeti Bizottság feladata volt, hogy a hiányzó neveket személyes ismeretség, illetve helyismeret alapján közölje, és hogy a névjegyzékben lévőket elbírálja abból a szempontból, hogy valóban németnek vallották-e magukat, SS-tagok voltak-e stb. Fontos, hogy elbírálás alá estek a fentiekkel közös háztartásban élő hozzátartozók is. 1948. április 9-én beidézték kihallgatásra a község házára Wenckler (?) Lajosnét, Schiszler Terézt, Binder Istvánt, Szabó Lajost és Karanovics Cölesztint azzal az utasítással, hogy hozzák magukkal saját és családtagjaik személyi okmányait. A sváb kitelepítéssel kapcsolatos eredeti és pótnévjegyzéket június 16. és 21. között tették közszemlére a község házában. Hivatalosan ez alatt az öt nap alatt lehetett fellebbezni a szükséges statisztikai hivatali igazolásokkal a Kivételezési Bizottsághoz az elöljáróságon keresztül. A családtagok anyanyelvi és nemzetiségi adatait szintén igazolni kellett öt napon belül, és később már

semmilyen felszólalásnak nem volt helye. Az alagi vezetés az öt napos időkorlátot azonban nem vette figyelembe, és június 30-ig adott haladékat az anyanyelvi és nemzetiségi adatokra vonatkozó igazolások beszerzésére. A kitelepítés ellen fellebbezett Fickert Ernő, Fickert Ernőné, Margus Mihályné Fickert Éva, Hitsch György, Hitsch Györgyné, Hitsch Ede, Jáger Antal, özv. Kállay Józsefné és Wágner Frigyes. Az alagi elöljáróság a fellebbezésük mellé egy támogatói iratot csatolt Pusztai János jegyző és Vörös Gyula bíró aláírásával. Ezek az olvasható például, hogy Fickert Ernő és neje sosem tanúsított jobboldali magatartást, Fickert Éva jobboldali pártnak és szervezetnek tagja nem volt, Jáger Antal részt vett a község újjáépítési munkálataiban, haza-, nemzet- és népellenes mozgalomban nem vett részt, Wágner Frigyes és gyermekei osztrák állampolgárok, a Hitsch család pedig nem német, hanem angol eredetű, Hitsch György és neje angol állampolgárok voltak valaha, de már régen magyar állampolgárságot szereztek. Pusztai 1948. július 22-én az eredeti és a pótnévjegyzéket, valamint 38 statisztikai igazolást terjesztett be az összeíró bizottságnak, de a forrásokból nem derül ki, hogy végül hány alagi személyt telepítettek ki Németországba.³

Levéltári források:

MNL-PML V. 1003 D b. Alag képviselőtestületi iratok, elöljárósági iratok, közigazgatási iratok 1945-1949.

Németek kitelepítése valahol Magyarországon

1 MNL-PML V. 1003 D b 3763/1948.

2 MNL-PML V. 1003 D b 2680/1946.; 747/1947.; 1402/1948.

3 MNL-PML V. 1003 D b 1464/1948. ügyirat.